

„(. . .) nie ma dwóch rodzajów Niemiec, złych i dobrych, lecz są tylko jedne Niemcy, którym całe ich dobro za jakąś diabelską sprawą przemieniło się w zło. Złe Niemcy to są te dobre Niemcy, które zeszyły na złą drogę, dobre Niemcy wpędzone w nieszczęście, w winę i doprowadzone do zguby”.

Thomas M a n n, *O Niemczech i Niemcach*

„Miliony Niemców, niby mieszkańcy miasta dotkniętego trzęsieniem ziemi, patrzyły jak ich na pozór solidne podstawy bytu pękały i rozpadały się w gruzy. W takich warunkach nikt nie rozumuje rozsądnie; ludzi łatwo ogarnia dziwaczny lęk, przesadna nienawiść i równie przesadne nadzieje; w tych okolicznościach szaleńcza demagogia Hitlera zaczęła zjednywać mu zwolenników na tak szeroką skalę jak nigdy dotąd”.

Alan B u l l o c k, *Hitler. Studium tyranii*

„Narody nie są dobre, ani złe. Granice dobra i zła nie biegną granicami państw i narodów, ale ludzkich sumień i ich wrażliwości na cierpienie człowieka”.

Roman B r a n d s t e t t e r, *Przypadki mojego życia*